

Solnedgang over Europa

Vi klumper os sammen på hver en kvadratmeter, der giver udsyn til horisonten mod vest. Alle gader, hustage og vinduesåbninger på klippeskråningen er klistret til med mennesker, som var det et spørgsmål om overlevelse. Kameraer, selfi-stænger og videoapparater er parat. Alle er vi kommet i god tid her til den yderste bastion mod vest for at få en plads. Nu venter vi bare på at forestillingen skal begynde; dagens store forestilling som udspiller sig ude i horisonten: Solnedgangen.

Mens folk på vores breddegrader boede i huler og løb rundt og slog hinanden i hovedet med køller, var dette sted for omkring 4000 år siden vidne til en usædvanlig højt udviklet kultur. Stedet er Santorini i det græske øhav, og pga et voldsomt vulkanudbrud ca. 1650 før vores tidsregning blev denne kultur tilintetgjort og gav føde til hele sagnkomplekset omkring det sunkne Atlantis. Men af samme grund blev den også bevaret, grundigt pakket ned under metervis af mudder og aske, så der i dag kan fortælles detaljerede historier om livet her i vores civilisations vugge.

Kulturen var af minorisk karakter, husene udformet i 3 og 4 etager med fuldt udbyggede kloaksystemer. Med kendskabet til samme periodes nordiske forhold er graden af civilisation overvældende, og den krones af et påfaldende menneskeligt og æstetisk overskud i form af smukke og detaljerede vægmalerier overalt i bygningerne.

Europas anker

Mens jeg studerer de bevarede genstande, tænker jeg at det ikke er så mærkeligt, at den kulturelle impuls herfra formåede at give liv til udviklingen af hele den europæiske kultur. Græsk kultur fik så at sige solen til at stå op over Europa. Langsomt men vedholdende kæmpede civilisationen sig op over det europæiske kontinent og nåede også endelig vores breddegrader. Påskønnelsen af dyder som besindighed, indsigt og refleksion afløste efterhånden de mere barbariske koder, som man orienterede sig efter heromkring.

Og stadig i dag er referencen uomtvistelig. Når vi virkelig skal forsøge at gribe fat om rødderne på vores kulturelle substans, griber vi til den græske kultur: Filosofi, politik, æstetik, retorik, samfundsforhold.....

Græsk kultur er den europæiske selvforståelses anker. Men ankeret har revet sig løs og ligger nu og flyder rundt i Middelhavet sammen med et uhyggeligt antal håbefulde bådflygtninge, der satsede deres sidste sparemønter på det stolte skib Europa. Hver dag byder på nye redningsforsøg for at forhindre den før så agtværdige kulturs konkurs; bølger af økonomiske tiltag, der kan bringe den synkende skude på ret køl igen.

Men hele sceneriet minder lidt om en døds kamp: Der gives kunstigt åndedræt, sættes ind efter alle kunstens (læs: økonomiens) regler, men de sidste krampetrækninger fra en hendøende kultur synes at være ubønhørligt i gang. For naturligvis handler det ikke bare om Grækenlands økonomi, om nationalstater og eurozone. Der er langt mere på spil.

Vidnerne fra solopgangens land

Tilbage på den græske vulkanø er der en særlig detalje ved denne besynderlige solnedgangsforestilling, der vækker min undren. Genstanden for min undring er japanerne! De synes at være overalt og i et antal helt ude af proportion med klodens befolkning. Særligt i betragtning af, hvor vi lige nu befinder os på denne klode. De virker utroligt engagerede i hele sceneriets udvikling, og ikke mindst har de udstyret i orden. Der diskuteres ivrigt, tages prøvebilleder, tjekkes lysforhold osv. En påfaldende demonstration af overskud og interesse er tilstede.

Mine første tanker er målløshed: Hvorfor dog? Hvorfor rejser de herover på den anden side af kloden for at se solnedgangen? Har de ikke nogle udmærkede solnedgange hjemme hos sig selv? Min undren holder sig over et par dage, så begynder det at dæmre: Hvad nu hvis alle disse mennesker fra solopgangsriget langt mod øst slet og ret er vidner?

De er kultiverede folk. De stormer ikke blot frem på verdensmarkederne og overtager herredømmet med deres disciplinerede sans for forretning og teknologisk innovation. De tager ansvaret på sig. Som en art kultiveret og meget sympatisk gestus fortæller deres engagerede tilstedeværelse her på klippeskråningen pludselig en historie om ansvarlighed. Som om de ønsker at berolige os: *Vær I kun rolige, vi tager over her. Vi skal nok tage vare på det hele og sørge for passende og respektfuld omsorg for alle under tilbagetrækningen.* De er der for os, som man siger. Bevidner det langsomme tæppefald og dokumenterer vagtskiftet med sejrherrens storsind og overskud.

Græske dyder

Fænomenet solnedgange har virkelig dannet industri her på vulkanøen. På hver en vejstrækning er der skilte med påskriften 'sunset'; inkl. vejvisning til de forskellige 'udbydere', der hilser alle velkomne. At sælge solnedgange må siges at være udtryk for en vis merkantil kreativitet, eftersom den findes overalt og ikke mindst dagligt. På strandene sælges der desuden skygge for betragtelige beløb, og i en del butikker sælges lavasten; et materiale vi har under fødderne på hele øen.

En udpræget sans for handel folder sig ud her i solnedgangslandet. Og kigger vi lidt på det kulturelle tankegods, er det da heller ikke kun dyder som besindighed, refleksion og retoriske evner, som ligger i vores europæiske DNA. Den rationelle tænkning med alle dens tro følgesvende er også med i arvegodset. Skarpsindigheden; det at regne den ud, fornemmelsen for hvad der kan betale sig. Hele vejen igennem er den europæiske kultur kendetegnet ved

denne merkantile kreativitet: Kolonisation, slavehandel, organer, ozonlag - bare for at nævne et par grelle eksempler. Alt kan kapitaliseres.

Der er bare noget der tyder på, at tiden er ved at løbe fra den form for kreativitet. Man fornemmer krampetrækningerne, også her. Det er nok det, japanerne har fundet ud af. De har nemlig også sans for højsind og dyder, og de har gennemskuet de græske dyders deroute. De har mærket hvorhen vinden blæser, tålmodigt fulgt den triste udvikling i den europæiske fortolkning af disse dyder, og nu slår de til.

Mine tanker strejfer til Saint-Exupérys *Den lille prins*, som på sin lille planet har 3 små vulkaner, som han passer og holder ved lige. De holder også ham ved lige, holder ham oppe en tid. Giver ham noget at se til. Men de nærer ham ikke indeni. Han har også et utal af solnedgange, og hans ensomhed driver ham mod disse: *En dag så jeg solen gå ned firefyrrer gange for når man sådan er rigtig ked af det, så er det så dejligt at se på solnedgang.*

Her på Santorini, på den vestlige bastion sammen med japanerne og alle de andre, giver ordene en ny slags efterklang - af den vemodige slags. Som når vinen er drukket, rusen er brændt af og der kun er tømmermændene tilbage. Mon *Den lille prins* er oversat til japansk? Sikkert, kultiverede folk har sans for eftermæle og hvad der bør bevares for eftertiden.

Tina Lauritsen, juli 2015